

Verslag Ontmoet en Matchmiddag 'Valorisatie van biomassa uit natuur en Landschap'

9 november 2011, Bouw & Infrapark, Harderwijk

Begin 2010 hebben een aantal instellingen uit het 'groene onderwijs' en Regio Noord-Veluwe de handen ineen geslagen en een Community of Practice (CoP) 'Valorisatie biomassa uit natuur- en landschapsbeheer' opgericht. Centraal staat hier het vraagstuk van hoe biomassa uit natuur- en landschapsbeheer tot waarde is te brengen.

In het kader van deze Community of Practice worden twejaarlijkse bijeenkomsten georganiseerd waarbij partijen die actief zijn op het gebied van valorisatie van biomassa uit natuur en landschap elkaar kunnen ontmoeten en informatie kunnen delen. De bijeenkomst van 9 november 2011 was georganiseerd in samenwerking met de provincie Gelderland en Wing, in het kader van het "Netwerk voor duurzame lokale energie in Gelderland".

In deze bijeenkomst was het thema "Ontmoet & Match". Vertegenwoordigers van Overheid, Ondernemers en Onderwijs (de drie O's) waren uitgenodigd om op interactieve wijze "do's en don'ts" te delen met elkaar. Daarnaast fungeerde de bijeenkomst als een soort 'dorpspomp', waarbij partijen elkaar informeerden over de meest recente plannen en projecten met betrekking tot valorisatie van biomassa.

Welkom

Het welkomstwoord werd verzorgd door dhr. J. van den Bosch, wethouder te Ermelo en lid van de Raad van Bestuur van de Regio Noord-Veluwe. Hij maakte van de gelegenheid gebruik om aan te kondigen dat de Regio Noord-Veluwe – in samenwerking met andere partijen – het "Innovatiecentrum Groene Economie Noord-Veluwe" gaat oprichten. Het "IGEVO" is een samenwerking tussen de "de drie O's" – Overheid, Ondernemers, en Onderwijs – dat zich richt op twee thema's, namelijk Biobased Economy en de Gebouwde omgeving.

Figuur 1: Dhr. J. van den Bosch over het IGEVO

Het IGEVO zal gaan fungeren als platform (of netwerk-omgeving), praktijklaboratorium en als deelnemer in de ontwikkeling van duurzame energieprojecten. Vooral deze laatste rol is afwijkend ten opzichte van de traditionele rol die overheden spelen op deze markt. In plaats van alleen maar faciliterend en voorwaarden stellend zal de overheid nu ook daadwerkelijk deelnemen in nieuwe, veelbelovende duurzame energietoepassingen. Dit om de toepassing van duurzame energie en de daarbij behorend CO₂ reductie te versnellen. Een nieuwe aanpak is nodig omdat anders de doelstellingen (o.a. 20% duurzame energie in 2020) uit beeld dreigen te geraken.

Ondernemers, Overheden en Onderwijs bevraged

Centraal onderdeel van de Ontmoet & Matchmiddag was een sessie waarin negen personen (drie ondernemers, drie vertegenwoordigers van de overheid en drie mensen uit het onderwijs) werden bevraged over hun activiteiten en plannen met betrekking tot valorisatie van biomassa. Deze personen waren:

Vanuit de overheid:

- Albert Kok – gemeente Apeldoorn
- Erik van Tol – gemeente Ede
- Tanja Koenen – gemeente Zevenaar

Vanuit de ondernemers:

- Evert Ruiters – Clean Energy For Me
- Han Jansen – JansenWijhe
- Rob Broere – Solidpack B.V.

Vanuit het onderwijs:

- Antoon Kienhuis – Van Hall Larenstein
- Dirk Jan Wessels – AOC Oost
- Eric Soer – Groenhorst College

In deze sessie werd aan alle partijen gevraagd welke activiteiten zij ondernamen of wilden ondernemen, welke problemen zij tegen gekomen zijn en hoe zij de relatie met de twee andere 'groepen' zagen.

Alle drie de ondernemers waren actief op het gebied van grasraffinage. Dhr. Evert Ruiters van Clean Energy For Me werkt aan het verwaarden van "grassap", een product afkomstig uit natuurgras, Dhr. Rob Broere is met Solidpack actief in de productie van karton uit grasvezels en dhr. Han Jansen van JansenWijhe werkt aan het voorbereiden van natuurgras zodat het geschikt wordt voor biogasproductie.

Figuur 2: Deelnemers afkomstig uit Onderwijs, Overheid en Ondernemers aan de vraag- en antwoordsessie, gegroepeerd rond drie tafels

De overheidsspelers waren ook elk op hun eigen wijze betrokken bij duurzame energie initiatieven: Dhr. Erik van Tol vertelde over het BDV-project: een biomassacentrale die bij een kaasfabriek (VIKA) in Ede geplaatst zal gaan worden, en daarnaast een woonwijk zal verwarmen. De biomassacentrale zal worden gevoed met knip- en snoeihout uit de omgeving. Mw. Tanja Koenen is projectleider van het project "Groot-Holthuizen"; een nieuwe wijk in Zevenaar die verwarmd wordt via een houtgestookte ketel. Momenteel zijn er reeds 300 woningen (van de 1400) gebouwd en aangesloten op het warmtenet. Albert Kok vertelde dat hij trots was op de ambitie van Apeldoorn en de vele duurzame energieprojecten welke gerealiseerd zijn en zullen gaan worden in de gemeente Apeldoorn.

De vertegenwoordigers vanuit het onderwijs vertelden over de plaats die valorisatie van biomassa in het curriculum had. Aangegeven werd dat het niet zo eenvoudig is om de gangbare praktijk ("biomassa is afval") om te buigen naar de nieuwe realiteit ("biomassa is een waardevolle grondstof"). Dit betreft namelijk een andere benaderingswijze, welke niet zo makkelijk "tussen de oren" van de studenten te krijgen is.

In de plenaire discussie over de samenwerking tussen ondernemers, overheid en onderwijs bleek dat elk van de groepen duidelijk de meerwaarde van samenwerking zag, maar dat deze niet altijd soepel verloopt. Zo gaven de ondernemers aan dat de overheid belangrijk is voor het stellen van kaders en dat regelgeving zorg voor een gelijk

speelveld, zodat “cowboy gedrag” tegengegaan wordt. Overheidsspelers gaven aan dat zij grote behoefte hadden aan samenwerking met ondernemers omdat de duurzaamheidsdoelstellingen niet alleen behaald kunnen worden. Samenwerking tussen ondernemers en onderwijs verloopt niet altijd geheel volgens wens. Innovatieve ondernemers ontwikkelen hun eigen kennis, en daarbij is de match met het onderwijs soms minder goed aansluitend bij de praktijk. Vanuit het onderwijs werd aangegeven dat deze lacune wordt onderkend, en dat scholen zich steeds meer tot kennisinstellingen gaan omvormen, om samen met de markt nieuwe kennis, processen en technologieën te ontwikkelen.

De plenaire discussie is afgesloten met een beschouwing van Wiggele Oosterhoff, onderzoeksprogrammалеider van de CAH in Dronten. Hij vroeg zich hardop af of het bij deze ‘Ontmoet & Match’ alleen ging over de grondstoffen, of ook om de kennis? In zijn ogen is er een nieuwe manier van denken en organiseren nodig om het kennissysteem in Nederland optimaal te blijven benutten. Het Groene Onderwijs heeft vanuit haar bijzondere positie in het onderwijssysteem (als onderdeel van het huidige ministerie van EL&I, een extra opdracht. Namelijk om op de relatie tussen onderwijs en praktijk excellent te scoren. Vanuit de praktijk komen vaak ‘ruwe’ vragen naar de kennisinstellingen. Het is de zorg van Onderzoek en Onderwijs samen om deze vragen op de juiste plaats te adresseren. Het speelveld is daarbij aan het veranderen: “de school als kenniscentrum”. En ook onderzoekers spelen steeds vaker een rol als bijvoorbeeld procesbegeleider van innovaties. De uitdaging is om de verhoudingen in de Gouden Driehoek goed en gelijkwaardig te houden, door een ondernemende instelling van alle betrokkenen.

De zeepkist

Een onderdeel van de Ontmoet & Match middag was de “Zeepkist”. Iedereen was van te voren uitgenodigd om een idee, vraag of project te presenteren in ca 3 minuten. Zeven mensen maakten hiervan gebruik:

- **Han van Kasteren van de Christelijke Agrarische Hogeschool Dronten** vertelde over het nieuwe “Centre for Biobased Economy”. In dit kader gaat de CAH werken aan projecten op het gebied van Heat Innovation, groen gas, vergisting en raffinage/cascadering. Het centrum zal gevestigd worden in een apart gebouw, genaamd “De CAH Energietuin”.
- **Jeroen Oorschot van Borgman Beheer** presenteerde het project Biomassalland, een project waarin onderzocht wordt of het haalbaar is om één of meerdere lokale verbrandingsketels te laten draaien op energiehout afkomstig uit het Sallands bos en landschap. Hiertoe wordt de samenwerking tussen beheerder, aannemer en investeerder gestimuleerd.
- **Ron ten Voorde van Devobo** vertelde over de introductie van een nieuw apparaat – een chunker – die biomassa kan verkleinen tot deeltjes die iets groter zijn dan chips (chunks genaamd). Dit gebeurt met een conische schroef, hetgeen minder energie kost dan het gangbare chippen. Deze manier van verkleinen heeft ook voordelen bij de opslag (minder broei en een snellere droging).
- **Hans van de Wetering van de MBO school Helicon in Velp** kondigde een nieuwe opleiding aan “Green Engineering”. Binnen deze nieuwe opleiding die volgend jaar van start gaat staan natuurlijke energie en technieken centraal. Leerlingen zullen gaan leren met

Figuur 3: Dhr. Hans van de Wetering legt aan de hand van een kaart uit wat de nieuwe opleiding “Green Engineering” in zal houden.

hoofd en handen te werken, en komen in contact met een breed scala aan technieken en processen op het gebied van de verwaarding van biomassa.

- **Jan Demmer van JaLo pellets** vertelde dat het na vier jaar gelukt is om de bouw van de JaLo pelletfabriek - met een capaciteit van 100,000 ton per jaar - zeker te stellen. Essentieel hierbij was het afsluiten van een afname contract voor minimaal 50.000 ton/jaar. Op het Business XL park in Almelo zal deze fabriek gerealiseerd worden. De pellets zullen voornamelijk van hout gefabriceerd worden maar er zullen ook andere biomassastromen als input gebruikt worden.
- **Petra Vervoort** vertelde over het project Stoken op Streekhout. Een initiatief van een aantal Agrarische Natuurverenigingen uit de Achterhoek wat gericht is om het regionaal gebruik van houtige biomassa uit landschapselementen. Een probleem hierbij is het benaderen van instellingen om hen te interesseren voor houtgestookte systemen
- **Martine Groenewegen van De Klik** vertelde over haar bedrijf dat vraag en aanbod op het gebied van biomassa en restwarmte bij elkaar wil brengen.

De bijeenkomst werd afgesloten met het plenair presenteren van de verschillende vragen/behoefte die de deelnemers tijdens de vergadering aangegeven hadden. Tijdens de bijeenkomst werd plenair gezocht naar partijen die hiermee een "Match" konden maken.